

Olipa kerran Turussa: kohtauksia turkulaisesta opiskelijaelämästä

2.10.1816: Opiskelija S. palaa kaupunkiin. Hän on ollut poissa heinäkuun alusta saakka, tehnyt matkan Inkerinmaalle ja Pietarin kaupunkiin ja vierailut myös kotiväen luona Iitissä. Nyt hän jatkaa sitä elämää, jonka on itselleen tässä kaupungissa luonut: käy luennoilla (tänä syksynä ei itse asiassa kovin monella), lukee päivittäin, osallistuu osakuntakokouksiin, tapaa opiskelutovereitaan, juo kahvia, kirjoittaa päiväkirjaa. Häntä vaivaa lähes alituinen rahapula, ja yksityisoppilaiden opettamisesta huolimatta hän joutuu tämän tästä lainaamaan rahaa ystäviltään tai osakunnan kassasta. Hänen rahansa kuluvat huoneen vuokraan, kahviin ja ruokaan, viiniin ja kirjoihin.

Lokakuussa S. pääsee muuttamaan uuteen vuokrahuoneeseen. Se on entistä kalliimpi, mutta huoneesta on näkymä joelle ja sillalle. Kuun lopussa hän menee tuhlaamaan vähät rahansa Goethen ja Kantin potretteihin. Meyerin kirjakauppa oli mainostanut, että se myy näitä painokuvia. Hän ei oikeastaan olisi edes halunnut Kantin potrettia mutta ei kehdannut sanoa tätä Meyerille, koska oli itse kysynyt kuvien perään. Ja Kant maksoi kokonaiset kolme ruplaa! Lisäksi Goethen kuva on varsin karkeasti graveerattu. Onneksi ystävä P. suostuu ostamaan potretit häneltä ja rahat on saatu takaisin.

4.11. S. maistaa ystävänsä I:n luona elämänsä ensimmäisen viinirypäleen. Muut opiskelutoverit ovat tuoneet niitä professorin rouvan luota – hän ja I. saivat maistiaisiksi kumpikin yhden rypäleen.

9.11. on auringonpimennys, jota ihmiset kerääntyvät katsomaan observatorion ympärille. S. on myös paikalla.

Eurooppa vuonna 1816: Napoleonin aikakausi on ohitse. Mies itse on viety syrjäiselle St. Helenan saarelle viettämään loppuelämänsä, mutta hänen tekonsa tulevat puhuttamaan eurooppalaisia vielä pitkään. Rossinin *Sevillan parturi* saa kantaesityksensä Roomassa. Ranskan laivaston fregatti *Méduse* haaksirikkoutuu Mauritanian rannikolla. Lähes 150 henkeä pelastautuu lautalle, joka ajelehtii merellä yli kaksi viikkoa ennen pelastajien saapumista. Tässä vaiheessa elonjääneitä on 15, ja näistä lopulta vain 10 säilyy hengissä voidakseen kertoa lautalla tapahtuneista kauheuksista. Läntisessä Euroopassa vuosi 1816 tullaan muistamaan kesättömänä vuotena, nälkävuotena, jolloin sato jäi monin paikoin saamatta. Outo sää synnytti pakolaisuutta ja mellakoita mutta myös legendoja. Auringonlaskut olivat ihmeellisen kauniita, ja Genevenjärven rannalla muuan kirjallinen seurue kulutti aikaansa alati jatkuvan sateen takia sisätiloissa kummitusjuttuja kertoillen. Näistä tarinoista saivat alkunsa Shelley'n *Frankenstein* (1818), Polidorin *Vampyre* (1819) ja Byronin runo *Darkness* (1816).

Suomen ainoa sanomalehti, *Åbo Allmänna Tidning*, ei uutisoinut *Médusen* tragediasta tai oudoista sääilmiöistä. Napoleon sen sijaan sai palstatilaa. Keväällä lehti julkaisi moniosaisen juttusarjan St. Helenan saaresta, sen sijainnista, maantieteestä, rakennuskannasta. Marraskuussa lehti raportoi

ulkomaanuutisissa, että Lontoossa parisataatuhatta ihmistä oli maksanut šillingin päästäkseen nousemaan hetkeksi Napoleonille kuuluneisiin vaunuihin, jotka olivat kaupungissa näytteillä.

20.12. S. on herännyt puoli kahdeksalta. Hän vierailee ystävänsä Arv:n luona. Ei avaa tänään kreikan kieliopin kirjaa, ei juuri latinaakaan. Ranskan opiskelua olisi kyllä jatkettava. Opiskelutoveri P. kutsuu hänet mukaansa päivälliselle mamselli Widegrenin ruokalaan, sillä P:n huonetta siivotaan tänään – ja olihan tällä ollut juuri nimipäiväkin kaksi päivää sitten. Myöhemmin illalla S. on kuitenkin nälkäinen, mutta hän ei syö mitään, koska voi on lopussa eikä hän ehtinyt ostamaan meetvurstia. On myös säästettävä, sillä huomenna on tarkoitus käydä syömässä riisipuuroa samaisen mamsellin ruokalassa ja puuro on jo tilattu etukäteen. Illalla S. odottaa, josko Bl. saapuisi lupauksensa mukaan käymään, mutta tämä ei saavu, mikä ei oikeastaan lainkaan haittaa, sillä iltalukemiseksi on tiedossa Homerosta. Illalla hän syö puolikkaan korpun ja menee nukkumaan kello yksitoista. Seuraavana aamuna hän herää jo puoli viideltä ja lukee koko aamupäivän Homerosta – ja syö toisen puolikkaan korpusta. Illalla S. ruokailee mamselli Widegrenin luona opiskelutovereidensa kanssa. He nauttivat jokainen myös kaksi lasia viiniä. Ruokailun jälkeen joukkio kävelee kierroksen Uudenmaantullin ulkopuolelle ja takaisin reippaasti laulaen.

22.12. S. herää huonovointisena, eikä häntä muutoinkaan laulata, sillä hän muistaa maksaneensa eilen kaikkien puolesta – ja juuri tänään saapuu pahaksi onneksi myös räätälin lasku. Nyt on kerättävä muilta heidän osuutensa laskusta. S. käy I:n luona, etsii P:tä, vierailee Bl:n luona, jatkaa myöhemmin A-f:n luo – joka onneksi maksaa oman osuutensa ilman, että siitä pitää erikseen muistuttaa.

23.12. opiskelijamme ahkeroi vielä kirjojen parissa, mutta illalla on määrä lähteä joulun viettoon läheisen ystävän I:n kotiin Nummelle, jonne on matkaa noin kymmenen peninkulmaa. Sitä ennen S. ehtii käydä neiti Ö:n pitämässä ravintolassa, jossa on juuri teeaika. S. juo kaksi kupillista teetä ja saa kaupanpäällisiksi lasin viiniä. Myös I. tarjoaa viiniä, ennen kuin he lähtevät matkaan Uudenmaantullin kautta. Kello on tässä vaiheessa jo yli kuusi. Sää on kylmä, onneksi I. otti mukaan viiniä myös matkalle, se lämmittää mukavasti. Matkalla on yövyttävä, ja perillä Nummella ollaan lopulta viideltä iltapäivällä jouluaattona.

Tammikuussa 1817 S:n rahat ja ruokavarat alkavat olla lopussa. On mietittävä, keneltä voisi tällä kertaa saada rahalainaa. Hän elää säästäen, syö vain leipää ja korppuja, menee nukkuman ilman illallista. Ystävien luona vieraillessaan hän saattaa saada paremmin syödäkseen. Pää on raskas ja sitä särkee usein, uni on levotonta. Toisinaan S. lääkitsee sairasta oloaan Eau de Colognella – 15 tai 20 tippaa sekoitettuna veteen. Parhaassa tapauksessa päälle ryyppy Persicoa. Säästökuurista huolimatta S. jatkaa kahvinjuontia. Toisinaan hän valmistaa sitä itse, mutta useimmiten kahvia käydään juomassa kahvineitien luona ystävien kesken.

Koko vuoden 1816 S. on lukenut lähes päivittäin Homerosta, ja samaa urakkaa hän jatkaa vielä alkuvuonna 1817. Häntä harmittaa, jos lukemiselle ei jää riittävästi aikaa. Homeroksen lisäksi hän lukee ruotsalaisia ja saksalaisia lehtiä, kuten *Phosphorosta*, *Svensk Literatur-Tidning* -lehteä ja *Jenaische Allgemeine Literaturzeitung* -lehteä sekä muiden muassa Schilleriä, Jean Paulia, Rousseaut, Fichteä, Schellingiä ja Kantia. Syksyllä 1816 he ovat perustaneet yhdessä opiskelutovereiden kanssa oman kirjallisen klubinkin, jossa luetaan kaikkea kiinnostavaa, sellaistaakin mistä kaikki professorit eivät pidä.

Kun S. ei opiskele, lue tai istu kievarissa siemailemassa kahvia, teetä tai viiniä, hänet saattaa nähdä kaupungilla kävelemässä, ehkä yksin tai usein jonkun ystävän kanssa. Vuonna 1816 turkulaisopiskelijoilla ei vielä ole omaa uniformua – sellaisen he saavat vuonna 1817 – mutta kyllähän opiskelijat kaupungissa tunnistaa.

Opiskelutoutuksia vuodelta 1816:

Pysy hyvissä väleissä kotiväen kanssa. Kirjoita kotiin riittävän usein, tee kotikäyntejä, jos mahdollista. Pysyt muonavaroissa.

Pysy hyvissä väleissä kahvineitien ja mamsellien kanssa. Saat ilmaisen viinilasillisen silloin tällöin.

Vältä velkakierrettä. Pikavippi on helppo ottaa, mutta niistä on vaikea päästä eroon.

Kant ja viini eivät sovi hyvin yhteen. Seitsemän viinilasien jälkeen Kantin lukeminen on ihmeen hankalaa (on testattu) – mikä ei oikeastaan hirveästi eroa Kantin lukemisesta selvin päin.

Älä pelaa myllymattia rahasta, jos ne ovat viimeiset riikintaalerisi.

TOP 5 juomat (järjestys vaihtelee juojasta riippuen):

1. kahvi
2. viini
3. tee
4. ryyppy
5. kaakao

Henkilöt:

Opiskelija S. – Anders Johan Sjögren (1794–1855) saapui kotoaan Iitistä isänsä saattamana Turkuun syksyllä 1813 opiskellakseen Turun akatemiassa. Hänet kirjattiin viipurilaisen osakunnan jäseneksi 18.10.1813. Sjögren kirjoitti päiväkirjaa läpi opiskeluaikansa. Hänen lapsuudenkotinsa oli suomenkielinen mutta päiväkirjaansa hän kirjoitti ruotsiksi, vuonna 1816 paikoitellen myös saksaksi lähinnä harjoituksen ja huvin vuoksi. Sjögren oli ahkera lukija ja bibliofiili. Kiinnostus kirjoihin oli syntynyt jo lapsena vaikka kotona ei montaa kirjaa ollutkaan. Turussa Sjögren oli usein nähty asiakas Frenckellin ja Meyerin kirjakaupoissa. Sjögren valmistui Turun akatemiasta maisteriksi vuonna 1819. Kiinnostus suomalais-ugrilaisia kieliä kohtaan vei hänet tutkimusmatkoille suomensukuisten kansojen pariin sekä tieteelliselle uralle Pietariin.

Arv. – Adolf Ivar Arwidsson (1791–1858) oli kirjoittanut Turun akatemiaan jo vuonna 1810, valmistui maisteriksi vuonna 1815 ja kuului vuonna 1816 jo opettajakuntaan. Arwidssonilla oli hyvät yhteydet ruotsalaisiin kirjallisuuspiireihin, kärkevä kieli ja terävä kynä – minkä seurauksena hänen kirjallinen hankkeensa *Åbo Morgonblad* määrättiin lakkautettavaksi vuonna 1821. Arwidsson jatkoikin uraansa Ruotsissa.

Opiskelija I. – Immanuel Ilmoni (1797–1856) oli yksi Sjögrenin lähimpiä opiskelutovereita. Sjögren ja Ilmoni olivat tutustuneet jo Porvoon lukiossa ja he aloittivat myös yliopisto-opinnot lähes samanaikaisesti kuuluen samaan osakuntaan. Sjögren ja Ilmoni viettivät paljon aikaa yhdessä esimerkiksi lueskellen, sillä heitä yhdisti kiinnostus saksalaiseen ja ruotsalaiseen romanttiseen kirjallisuuteen sekä antiikin klassikkoihin. Myös Shakespearen draamat kuuluivat kaksikon lukulistalle. Suoritettuaan ensin filosofian kandidaatin tutkinnon Ilmoni siirtyi lääketieteen opintojen pariin. Ilmoni teki uransa lääkärinä ja lääketieteen professorina.

Opiskelija A-f – Germund Fredrik Aminoff (1796–1876) opiskeli ensin Turussa mutta siirtyi vuonna 1817 Uppsalaan jatkamaan opintojaan. Myöhemmin Aminoff toimi Helsingin yliopistossa filosofian dosenttina ja myöhemmin professorina.

Opiskelija P. – Abraham Poppius (1793–1866) oli niin ikään Sjögrenin ystävä jo Porvoon lukiovuosilta ja kirjoittautui Turun akatemiaan samana vuonna kuin Sjögren. Monen muun turkulaisopiskelijan tavoin Poppius opiskeli myös Uppsalassa. Poppius oli kiinnostunut kansanrunoudesta ja runoili myös itse vaikka päätyikin pappisuralle.

Opiskelija Bl. – Alexander Blomqvist (1796–1848) oli helsinkiläissyntyinen ruukinpatruunan avioton lapsi. Hänen(kin) tiensä kulki Turun akatemiaan Porvoon lukion kautta, tosin muutamaa vuotta ystäviään myöhemmin. Blomqvist toimi opintojensa jälkeen kirjastonhoitajana ensin Turun akatemiassa ja myöhemmin Helsingin yliopistossa, jossa toimi myös aatehistorian professorina.

Heli Rantala

Kirjallisuus:

A. J. Sjögren: *Ephemerider* 1816 ja 1817. Julkaisematon päiväkirja.

A. J. Sjögren: *Tutkijan tieni*. Ruotsinkielisestä käsikirjoituksesta suomentanut Aulis. J. Joki. SKS 1955.

Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852. <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/>

Åbo Allmänna Tidning. Kansalliskirjaston digitoidut aineistot. <http://digi.kansalliskirjasto.fi/>